

FIG. 1.
„SĂPOI” (20,5/12,5 cm).
FIG. 2.
„COAȘTĂ” (20,5/13,5 cm).

În cercetările noastre de etnografie pastorală, întreprinse în vara și toamna anului 1969 în zona Munților Sebeș, am întâlnit, pe la casele oamenilor din satele mărginașe, un obiect — unealtă agricolă — pe care nu-l cunoșteam. Deoarece chiar și sapa, ca unealtă de muncă, în literatura noastră de specialitate, e încă neîndeajuns de bine studiată, stăruim și asupra acestui obiect, care, cum o să vedem, e folosit drept sapă. Astfel, dacă despre tirșiță (v. fig. 1), care fusese întâlnită în cercetările noastre prin Munții Apuseni¹ — și căreia în zona Sebeș i se spune săpoi — se știa ceva, însă despre coaștă (v. fig. 2) nu avem nici o informație.

Pentru lămurire ne-am adresat locuitorilor din zonă, care o folosesc. Apoi am căutat-o în dicționare, unde n-am găsit-o. Am căutat să ne documentăm și arheologic asupra ei, dar nici pe această cale nu s-a găsit vreun corolendent. Așa încît, pînă la urmă, a rămas ca unealta de muncă de care ne ocupăm să fie prezentată în anumite limite de cunoaștere.

În ceea ce privește zona și modul de folosire, lucrurile stau astfel: pentru prima dată am întâlnit coașta în satul Căpîlna, județul Alba, pe „La Iivadie”, atîrnată de cui pe unul din pereții dinspre interiorul unei curți. Gospodina ne-a spus că se numește „coaștă”, cu ea se sapă pe locuri pietroase și că e făcută de covaci, adică de fierari de sat.

În cele din urmă, interesîndu-ne mai de aproape, am înțeles că ea e folosită și prin alte sate (pe

care le-am străbătut în cercetările noastre din aceeași zonă): Jina, Poiana, Șugag, Laz, Loman, Coman (ține de Săsciori) etc. În Laz, obiectul a fost găsit la Constantin Colhon. Acesta ne-a spus că se folosește la vie și oriunde, „unde pămîntul se ține-ncheget”. Mircea Iuga, din Poiana Sibiului, spune că coașta se folosește „cînd rupe-n țelină” — că atunci cînd e seacă nu se lucrează cu săpoiul, ci cu coașta.

Rezultă de aici că în anumite situații, prin aceste părți se lucrează exclusiv cu coașta, îndeosebi pe locuri pietroase. Dar, ca orice unealtă, coașta mai e întrebuințată și cu alte ocazii: la scos piatră din riu; la dat gunoii jos din car, pe ogor; la scos cartofi (cărora în zona în care ne găsim li se spun crumpene) etc.

În legătură cu coașta, în atenția noastră stă, în primul rînd denumirea, inexistentă în lexicografia română. Aceasta ne-ar putea duce cu gînul la coaștă, loc povîrnit, pe unde, de cele mai multe ori se lucrează cu coașta. N-avem însă nici o certitudine, decît numele sub care e cunoscută sapa respectivă în zonă.

Dar, s-ar putea pune întrebarea și privitor la vechime, la încadrarea sa în timp. Sub acest raport, la început am crezut și noi că e vorba de o unealtă străveche, de origine dacică, mai ales avîndu-se în vedere zona în care ne găsim, cu așa de multe urme rămase de la populațiile băștinașe din trecut². Cercetările îndreptate în această direcție însă n-au confirmat așteptările noastre. Cercetările arheologice au scos la lumină sape de forma săpoiului, însă nu s-a găsit pînă în prezent nici o unealtă agricolă de tipul coaștei.

Nu s-ar putea deci conchide decît că aceasta e o unealtă agricolă specializată zonal, o adaptare locală, avînd un trecut nu prea îndepărtat. În zilele noastre s-ar putea spune că coașta e ca și ieșită din uz, în locul ei fiind folosit săpoiul, lucrat chiar și la fabrică, din oțel.

Din cele de mai sus se poate conchide, așadar, că unealta agricolă de care ne ocupăm se înscrie în istoria agriculturii de la noi, local, și pe o perioadă relativ îndelungată; că are o existență, de la o vreme, paralelă cu săpoiul, dar că, în cele din urmă, îi cedează locul.

¹ Ion Chelcea, *Cercetări etnografice în bazinele Zlatnei și Valcea Apuseni. Măcușii*, „Apulum”, V/1945.

² Așa cum cred unii intelectuali din satele respective, între care preotul Vasile Dobres din Căpîlna.